

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “KLP pēc 2020. gada”

(2017/C 342/02)

Ziņotājs: Guillaume CROS (FR/PSE), Oksitānijas reģionālās padomes priekšsēdētāja vietnieks

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA (RK)

I. VISPĀRĪGAS PIEZĪMES

1. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas pieeju, iesaistot Eiropas Reģionu komiteju uz nākotni vērstā izpētes procesā saistībā ar KLP pēc 2020. gada; konstatē, ka lauksaimniecību, pārtikas nodrošinājumu un lauku teritorijas skar būtiskas problēmas, kuru dēļ ir jāreformē KLP;
2. uzsver, ka kopējai lauksaimniecības politikai bija un joprojām ir svarīga nozīme Eiropas veidošanā; Līguma par Eiropas Savienības darbību 39. pantā noteiktie mērķi joprojām bez atkāpēm ir spēkā arī pašreizējā pārskatīšanas procesā;
3. norāda, ka lauksaimniecība Eiropas Savienībā ir otra lielākā ražojošā nodarbinātības joma, kurā strādā 22 miljoni lauksaimnieku, turklāt 44 miljoni ir nodarbināti pārējos lauksaimniecības un pārtikas ķēdes posmos; lauksaimniecība apgādā 500 miljonus eiropiešu ar augstākās kvalitātes pārtiku par pieejamām cenām; lauksaimniecības ietekme uz nodarbinātību ir vēl lielāka tad, ja ņem vērā lauksaimniecības mašīnu ražošanu, remontu un tirdzniecību, kā arī lauksaimniecības izejvielu ražošanu un tirdzniecību;
4. aicina rūpēties, lai KLP kļūtu par *taisnīgu, ilgtspējīgu, solidāru un kvalitatīvu lauksaimniecības politiku*, kas kalpotu lauksaimniekiem, reģioniem, patērētājiem un pilsoņiem; uzskata, ka tikai spēcīga un kopēja Eiropas lauksaimniecības un pārtikas politika var garantēt pārtikas nodrošinājumu Eiropas līmenī un lauku teritoriju dinamiku;
5. norāda, ka lauksaimnieki un lopkopji ir galvenie KLP dalībnieki un labuma guvēji. Bez viņu palīdzības nav iespējams īstenot pasākumus, ar kuriem iecerēts sasniegt vēlamās mērķus. KLP ir jāņem vērā viņu nozīme un iesaiste, kā arī nepieciešamība nodrošināt lauksaimniecības un lopkopības saimniecību ekonomisko ilgtspēju, lai tādējādi veidotu pienācīgus dzīves apstākļus un saglabātu aktīvu lauku vidi ar atbilstoša līmeņa nodarbinātību;
6. uzskata, ka turpmākās KLP izstrādē būs jāņem vērā Eiropas patērētāji. Eiropas patērētājiem būtu jāatbalsta tādi uzdevumi kā, piemēram, informēt sabiedrību par labumu, ko gūst no KLP, nodrošināt pārtikas nekaitīgumu un vides aizsardzību;
7. lai palielinātu lauksaimnieka profesijas pievilcību un garantētu drošu un kvalitatīvu Eiropas lauksaimniecību, ir jāpārlicināta: ar regulēta tirgus palīdzību, izmantojot publiskā un privātā sektora vadības instrumentus un pasākumus, kas stabilizētu cenas un nepieļautu negodīgu tirdzniecības praksi, būtu iespējams nodrošināt lielākus ienākumus lauksaimniekiem; ir jānostiprina lauksaimnieku pozīcija salīdzinājumā ar pārējiem ķēdes dalībniekiem;
8. atzīst, ka KLP dzīvotspēja ir atkarīga no tās ekonomiskās, sociālās, vides, teritoriālās un starptautiskās legimitātes; Eiropas lauksaimniecībai piemīt būtiskas pozitīvas iezīmes, kas ir pamats tās konkurētspējai, t.i., inovācijas spēja, stabila loģistika un infrastruktūra, liela daudzveidība, lauksaimniecības teritorijas ar nozīmīgiem dabas, kultūras un vēstures resursiem, daudz ģimenes saimniecību un ļoti attīstīts uzņēmējdarbības gars, kā arī produkcija, kas ražota saskaņā ar stingriem vides un veselības aizsardzības noteikumiem. Visas minētās pozitīvās iezīmes veido potenciālu, kas mērķtiecīgā kopējā lauksaimniecības politikā būtu jāizmanto plašāk, lai vēl vairāk nostiprinātu lauksaimniecību un lauku vidi;
9. ir pārliecināta, ka steidzami jāreformē KLP, lai uzlabotu tās atbilstību pilsoņu vēlmēm un leģitimizētu tās budžetu apstākļos, kuros, budžeta resursiem saglabājoties nemainīgiem, pēc tā ir liels pieprasījums;
10. ir pārliecināta, ka veiksmīgas KLP pamatā ir vienotība un ka nākotnē nedrīkstētu no tās atteikties un pāriet uz renacionalizāciju, bet vienlaikus cer, ka reģioni tiks stiprināti saskaņā ar subsidiaritātes principu; KLP arī turpmāk ir jābūt kopējai politikai, un tai jābūt elastīgai, lai būtu iespējams ievērot dažādus reālos apstākļus lauksaimniecības jomā, īpaši tos, kuri pastāv Vidusjūras reģionos un tālākajos reģionos;

11. vērs Eiropas Komisijas uzmanību uz to, ka pieaug patērētāju vēlme iegādāties uz vietas ražotu, kvalitatīvu un cenu ziņā taisnīgu, dzīvnieku aizsardzības standartiem atbilstošu pārtiku, kurai ir ne tikai liela ekoloģiskā, bet arī sociālā vērtība un kura rada darbvietas un pievienoto vērtību; par šo vēlmi liecina arī pieprasījuma pieaugums;
12. uzskata, ka pārtikas produktu ražošanas veidu izsekojamība, kas ir patērētāju un ražotāju drošības ķīla, ir jāstiprina un jāatbalsta;
13. konstatē lauksaimnieka profesijas ekonomiskā pievilcīguma trūkumu daudzās ražošanas nozarēs un apakšnozarēs, ko pastiprina izteikti negatīva vecuma piramīda, kas ir ļoti nelabvēlīga saimniecību atjaunošanai⁽¹⁾; ja trūkst jauniešu, kas izvēlas lauksaimniecības profesijas, ir apdraudēta Eiropas ģimenes lauku saimniecību saglabāšanās un lauku teritoriju dzīvotspēja; uzskata, ka ir svarīgi ieviest pasākumus, kas būtu vērsti uz atbalstu jauno lauksaimnieku ienākšanai nozarē;
14. konstatē, ka, neraugoties uz ievērojamo budžetu, KLP līdz nes spēcīgu nodarbinātības līmeņa pazemināšanos lauksaimniecības jomā (no 2007. līdz 2013. gadam Eiropas lauku saimniecību skaits ir samazinājies par 20 %); konstatē, ka beidzamo trīsdesmit gadu laikā KLP budžeta procentuālais apmērs ir samazinājies no 75 % līdz 40 % no ES budžeta;
15. atgādina, ka KLP ir jāveicina lauksaimnieciskā ražošana atbilstoši Līgumā paredzētajam, dodot iespēju lauksaimniekiem ienākumus gūt galvenokārt ar tirgus palīdzību, ar saprātīgām izmaksām, kas būtu pamatotas Eiropas pilsoņu un patērētāju skatījumā; uzsver, ka daudzi pētījumi apliecinājuši, ka KLP ir veicinājusi lauksaimnieciskās ražošanas koncentrāciju atsevišķos reģionos uz citu reģionu rēķina, kas ir pretrunā Eiropas teritoriālās kohēzijas mērķiem;
16. uzskata, ka KLP ir jāatspoguļo Eiropas agroklmatisko apstākļu daudzveidība, un jo īpaši tas attiecas uz tādām nelabvēlīgām teritorijām kā, piemēram, pakalnu plāvu lauksaimniecība, kalnu, Vidusjūras reģiona, ziemeļu un tālāko reģionu lauksaimniecība; KLP ir jāņem vērā tādas funkcijas kā to teritorijas un augšnes aizsardzība, atbalsts lauku kopienu un to tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanai, kā arī to loma aktīvas sociālās sistēmas uzturēšanā šajos reģionos;
17. atgādina, ka, neraugoties uz Eiropas Revīzijas palātas izteiktajiem brīdinājumiem, publiskais atbalsts joprojām netiek vienlīdzīgi sadalīts starp lauku saimniecībām un dalībvalstīm; konstatē, ka tiešie maksājumi, kas tiek piešķirti, pamatojoties uz platību, ir būtiski palielinājuši lauksaimniecības zemju un attiecīgi – tiešo maksājumu – koncentrāciju; tiešajos maksājumos būtu vairāk jāņem vērā lauksaimniecības modeļu daudzveidība, ienākumu līmenis, saražotā pievienotā vērtība, darbvietas un jārupējas, lai saglabātu lauksaimniecību visos reģionos;
18. konstatē, ka daudzu lauksaimnieku ienākumi ir pavisam nelieli un zem nabadzības sliekšņa. Tas neatbilst Romas līguma mērķim “panākt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem” (39. pants) un ka ir jāpalielina ienākumu drošība lauksaimniekiem (cenas, tiešais atbalsts);
19. uzskata, ka KLP atbalsts būtu jāpiešķir tikai ražotājiem, kuri patiešām nodarbojas ar lauksaimniecisko darbību, nevis neaktīvām saimniecībām, kurās atbalsta saņēmēju ienākumi no lauksaimniecības ir nebūtiski;
20. konstatē, ka lauksaimnieki pārāk bieži ir spiesti pārdot savus produktus par cenu, kas ir zemāka par ražošanas izmaksām, un sekot lejupejošai izmaksu samazināšanās – cenu krituma trajektorijai;
21. atbalsta Eiropas Komisijas Lauksaimniecības tirgu jautājumu darba grupas 2016. gada novembra secinājumus un aicina Eiropas Komisiju nākt klajā ar priekšlikumu tiesību aktam par negodīgas tirdzniecības prakses izskaušanu;
22. norāda, ka Eiropas ģenētisko resursu, jo īpaši dzīvnieku šķirņu, eksports veicina svarīgu vietējo šķirņu ģenētisko eroziju, it sevišķi trešajās valstīs, un ir pretrunā ANO ilgtspējīgas attīstības 15. mērķim, proti, saglabāt bioloģisko daudzveidību, un tas jo īpaši attiecas uz ģenētiskajiem resursiem, kas ietekmē pārtikas nodrošinājumu;
23. uzskata, ka tirgus regulēšana, kā tas apliecināts RK pētījumā par piena nozares tirgu pārskatatbildības programmu, daudzās nozarēs ir efektīvāka un lētāka nekā krīzes pasākumu veikšana *a posteriori* un dotu iespēju uzlabot KLP līdzekļu izmantošanu;

⁽¹⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Atbalsts jaunajiem Eiropas lauksaimniekiem” (OV C 207 30.6.2017., 57. lpp.).

24. uzskata, ka ienākumu apdrošināšanas shēmas varētu būt izdevīgākas apdrošinātājiem, nevis lauksaimniekiem, un spēcīga cenu krituma gadījumā izmaksāt dārgi nodokļu maksātājiem, nenovēršot cenu nestabilitāti; vēlas, lai tiktu izpētīta un novērtēta ASV ieviestā apdrošināšanas shēma; būtu jāskata tālāko reģionu specifiskais gadījums – tajā ir īpaši tirgus nosacījumi;
25. ir nepieciešams skaidrs un stabils tiesiskais regulējums, kas nodrošinātu lauksaimniekiem un lopkopjiem juridisko noteiktību, kas vajadzīga, lai pieņemtu ar uzņēmējdarbību saistītus vidēja termiņa un ilgtermiņa lēmumus;
26. uzsver, ka ES, kļūdama par pirmo pārtikas importētāju un eksportētāju pasaulē, ir pastiprinājusi savu atkarību no trešām valstīm un veidojusi tādu tirdzniecības politiku, kas ir pretrunā siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanas mērķiem;
27. norāda, ka arvien lielāka daļa lauksaimniecības produkcijas, ko agrāk ražoja Eiropā, tiek importēta no valstīm, kurās ir zemas darbspēka izmaksas, un tas ļoti nelabvēlīgi ietekmē ES ražotās produkcijas cenu konkurētspēju;
28. norāda arī uz to, ka ES eksports pozitīvi ietekmē ekonomiku tajos gadījumos, kad runa ir par lauksaimniecības un pārtikas produktiem ar augstu pievienoto vērtību, jo tie rada ienākumus un nodarbinātību Eiropas lauksaimniecības un lauksaimniecības pārtikas ražošanas nozarē;
29. norāda, ka lauksaimniecības un pārtikas nozarē būtiska loma var būt kooperatīviem, ražotāju organizācijām un noteiktiem ražotāju integrācijas veidiem, kas lauksaimniekiem paver iespēju koncentrēt piedāvājumu, samazināt izmaksas, nodrošināt virkni pakalpojumu un nostiprināt savu pozīciju pārtikas ķēdē;
30. konstatē, ka Eiropas produktu pārpalikuma (piena pulvera, vistu, tomātu koncentrāta u. c.) eksports par cenām, kas ir zemākas par ražošanas izmaksām Eiropā un par ražošanas cenām Āfrikā, mazina Āfrikas valstu ražošanas jaudu un veicina lauku iedzīvotāju emigrāciju, bet tas ir pretrunā ES saistībām ņemt vērā ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM), ko Apvienoto Nāciju Organizācija 2015. gadā pieņēma attiecībā uz “politikas saskaņotību attīstībai”; norāda arī, ka Eiropas Savienība ir lielākā pārtikas importētāja no jaunattīstības valstīm un šajās valstīs rada darbvietas lauksaimniecības pārtikas nozarē; konstatē tomēr, ka ES imports (augļi, dārzeņi, jēra gaļa u. c.) par cenām, kas ir zemākas nekā ražošanas izmaksas Eiropā, mazina ES ražošanas jaudu un var ietvert risku no pārtikas nekaitīguma viedokļa;
31. atzīmē, ka lauksaimniecības produktu cenas Eiropā arvien vairāk ir saistītas ar zemākās cenas piedāvājumu pasaules tirgū un ka Eiropas lauksaimnieki tādējādi ir pakļauti sīvai konkurencei, taču viņiem ir jāievēro stingrākas vides un sanitārās normas;
32. uzsver, ka lauksaimnieciskās ražošanas pievienotā vērtība lielā mērā ir nonākusi sākotnējo un tālāko posmu dalībnieku rīcībā, jo lauksaimniecības produktu ražotāju pozīcija daudzos gadījumos ir pārāk vāja salīdzinājumā ar agrorūpniecības un pārdevēju pozīciju; ja nozares ietvaros tiktu uzlabota saskaņošana starp lauksaimniecības nozari, lauksaimniecības pārtikas jomu un tirdzniecības nozari, uzlabotos peļņas sadalījums;
33. konstatē, ka lauku teritorijas salīdzinājumā ar pilsētu teritorijām zaudē dinamiku un ka šī plaša šķiet jo satraucošāka tāpēc, ka turpina palielināties, īpaši lielo pilsētu un galvaspilsētu straujās attīstības ietekmē⁽²⁾;
34. pauž nožēlu, ka paātrinātā lauksaimniecības un savvaļas bioloģiskās daudzveidības izzušana apdraud mūsu lauksaimniecības sistēmu un dabas teritoriju noturību;
35. raizējas, ka augsnes erozija un degradācija, kuras cēlonis ir pārāk neilgtspējīgi lauksaimniecības paņēmieni, apdraud tās auglību un ka lauksaimniecības zemes mākslīga pārveidošana izraisa to šķirņu izzušanu, kas ir nepieciešamas Eiropas pārtikas drošībai;
36. konstatē lauksaimniecības radīto piesārņojumu dažos gruntsūdeņos un upēs, kā arī to pārmērīgu izmantošanu apūdeņošanas vajadzībām;
37. uzsver, ka globālā sasīšana jau būtiski ietekmē lauksaimniecību, un šī ietekme pastiprina nepieciešamību steidzami pārorientēt ražošanas metodes;

⁽²⁾ “Ieguldījumi darbvietās un izaugsme. Attīstības un labas pārvaldības veicināšana ES reģionos un pilsētās. Sestais ziņojums par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju”, 2014. gada 23. jūlijs.

38. uzsver, ka jāveic ieguldījumi digitālajā inovācijā, kas var pozitīvi ietekmēt ilgtspēju, pārtikas nekaitīgumu, resursu efektīvu izmantošanu un atkritumu samazināšanu, īsās aprites ķēdes u. c. Vienlaikus RK uzsver, ka ir rūpīgi jāizpēta šādas attīstības ekonomiskā un sociālā ietekme uz ģimenes saimniecībām un pauž bažas, ka lielos datus (*big data*) varēs izmantot privātie uzņēmumi, un līdz ar to lauku saimniecības var nonākt finansiālā un tehniskā uzraudzībā;

39. norāda, ka Apvienotās Karalistes lēmums izstāties no Eiropas Savienības varētu izraisīt KLP līdzekļu sarukumu, kā arī ES tirgu zaudēšanu Apvienotajā Karalistē; aicina Apvienoto Karalisti un ES lauksaimniecības un pārtikas jomā saglabāt ciešu tirdzniecisko sadarbību;

40. atgādina, ka lauksaimniecībai paredzētie ES līdzekļi – kaut arī 2014. gadā tie ir paredzēti tikai 0,7 % apmērā no Eiropas IKP – spēj vienīgi nodrošināt atbalstu īstai Eiropas kopējai politikai, kam no pārtikas nodrošinājuma viedokļa ir stratēģiska nozīme, taču lauku attīstībai un otrajam pīlāram paredzēto līdzekļu apjoms dažās jomās nav pietiekams un nākamajā budžetā ir jāņem vērā jaunie KLP mērķi;

41. noraida KLP pirmā pīlāra līdzfinansēšanas ideju, jo tādējādi tiktu apšaubīta KLP kā vienīgā integrētā ES politikas joma, KLP faktiski tiktu renacionalizēta un ciestu to nabadzīgāko ES valstu lauksaimniecība, kuras ir lielākā mērā atkarīgas no Eiropas finansējuma;

42. konstatē, ka izmaksas, ko sabiedrības veselībai rada daži ēšanas paradumi, kas veicina aptaukošanos, diabētu u. c., kā arī daži lauksaimniecības paņēmieni (pārmērīga antibiotiku lietošana dažās lopkopības saimniecībās, pesticīdu kokteiļi u. c.), ir daudz lielākas nekā KLP budžets; aicina ciešāk koordinēt lauksaimniecības un pārtikas politiku;

43. iesaka informēt un veicināt tādu pārtikas produktu patēriņu, kas ir daļa no veselīga uztura, piemēram, Vidusjūras diētu, un šajā nolūkā izmantot īpašas vīna, augļu un dārzeņu, biškopības atbalsta programmas, lai tādējādi paaugstinātu produkcijas kvalitāti un palielinātu pievienoto vērtību;

44. atgādina par tālāko reģionu specifiku, un, tā kā Eiropas lauksaimniecības modeli nav iespējams izvērst tālākajos reģionos, Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 349. pantā Padomei ir dota skaidra atļauja attiecībā uz piemērošanu tālākajos reģionos pieņemt īpašus noteikumus ES tiesību aktu pielāgošanai, un tas attiecas arī uz KLP. Šādā kontekstā kopējā lauksaimniecības politikā laikposmam pēc 2020. gada tālākajiem reģioniem ir jā saglabā atšķirīga pieeja, kas izpaustos kā nepieciešamie ELFLA, POSEI, valsts atbalsta un citu ieviesto instrumentu pielāgojumi;

II. IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

45. iesaka Eiropas lauksaimniecības politiku laikposmam pēc 2020. gada koncentrēt uz sekojošiem, plašu atbalstu guvušiem mērķiem:

- a) arī turpmāk to uzskatīt par vienu no izšķiroši svarīgākajām Eiropas projekta jomām;
- b) turpināt tiekties uz LESD noteiktajiem mērķiem un nodrošināt pietiekamu finansējuma apmēru;
- c) veidot ilgtspējīgu un dinamisku lauksaimniecību, kas būtu balstīta uz lauku teritoriju daudzveidību;
- d) garantēt pārtikas nodrošinājumu Eiropas iedzīvotājiem par taisnīgām cenām;
- e) nodrošināt veselīgu, pilnvērtīgu, daudzveidīgu, kvalitatīvu pārtiku, veicinot vietējo ķēžu attīstību un nostiprināšanos un īpašu uzmanību pievēršot pārtikas izšķērdēšanas apkarotājiem, kā arī sociālajai solidaritātei;
- f) piemērot aprites ekonomikas un bioekonomikas principus, lai varētu veikt ekonomiski rentablas darbības lauku apgabalos;
- g) stabilizēt tirgus un nostiprināt lauksaimnieku stāvokli tirgū;
- h) nodrošināt lauksaimniekiem pienācīgu dzīves līmeni, it īpaši, garantējot lauksaimniekiem taisnīgus un pietiekami stabilus ienākumus;
- i) nodrošināt, atbalstot jo īpaši jaunus lauksaimniekus, lai tiktu atjaunots pēc iespējas lielāks skaits lauku saimniecību, jo tas ir priekšnoteikums dinamiskām lauku teritorijām;
- j) nodrošināt finansējuma pieejamību, zināšanu apmaiņu, profesionālo apmācību, kā arī administratīvo šķēršļu novēršanu;

- k) neizjaukt trešo valstu lauksaimniecības ekonomiku līdzsvaru;
- l) panākt, lai visi lauksaimnieciskās ražošanas pasākumi būtu balstīti uz tādas prakses, kas ļautu rūpēties gan par lauksaimnieku, gan patērētāju veselību, kā arī aizsargāt lauksaimniecības ģenētiskos resursus, vidi, tostarp ūdensvidi, tāpat arī veicināt savvaļas un lauksaimniecības bioloģisko daudzveidību atbilstoši dzīvnieku labturības prasībām un mazināt globālo sasilšanu;
- m) uzturēt laikā un saglabāt kvantitatīvā ziņā lauksaimniecības augsni, apņēmīgi cīnoties pret pārmērīgi intensīvu augsnes izmantošanu, kā arī palielināt augsnes kvalitāti, auglīgumu un bioloģisko daudzveidību, izplatot atbilstīgu lauksaimniecības praksi;
- n) veicināt produktus ar izcelsmes norādi (ACVN, AĢIN) vai citas kvalitātes sistēmas, kas rada pievienoto vērtību attiecīgajai ķēdei un teritorijai un ļauj saglabāt vietējās ražošanas sistēmas, kā arī sekmēt lauku identitātes un kultūras un gastronomijas mantojuma izplatīšanu;
- o) taisnīgāk sadalīt KLPP (kopējās lauksaimniecības un pārtikas politikas) līdzekļus starp lauku saimniecībām un dalībvalstīm, ievērojot objektīvus, nediskriminējošus kritērijus, kas balstīti uz to spējas sniegt ieguldījumu ES ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanā (tostarp paātrinot tiešo maksājumu konvergenci starp dalībvalstīm);
- p) lauksaimniekiem paredzētajā pārbaudē sistēmā piemērot proporcionalitātes principu;
- q) stiprināt otro KLP pīlāru, kura mērķis ir uzlabot dzīves apstākļus lauku teritorijās un uzlabot to konkurētspēju kopumā;
- r) veicināt lauku teritoriju ekonomisko, sociālo un vides attīstību;
- s) novērst problēmu, kas saistīta ar iedzīvotāju skaita samazināšanos un novecošanu plašās lauku teritorijās tādēļ, ka tajās, jo īpaši jauniešiem un sievietēm, trūkst dzīves perspektīvu un nodarbinātības iespēju;
46. norāda, ka KLP ir sarežģīta un ka individuālajiem uzņēmējiem un lauksaimniekiem ir grūti vai pat riskanti prasīt subsīdijas. Ir vajadzīgi vienkāršojumi, lai nodrošinātu turpmāko KLP pieņemamību un saglabātu interesi par to. Ir vēlams vienkāršot un paātrināt procesu, īpaši attiecībā uz zemas vērtības darījumiem, racionalizējot arī administratīvās izmaksas;
47. vēlas, lai KLP budžets tiktu saglabāts pietiekami liels un atbilstu Eiropas līgumos noteiktajiem principiem, vienīgās Eiropas Savienības integrētās politikas jomas statusam, ES lauksaimniecības vajadzībām, lauku teritoriju un kopienu vajadzībām, kā arī apmierinātu sabiedrības pieprasījumu;
48. norāda, ka lauksaimniecība var palīdzēt pārvarēt daudzas iepriekš minētās problēmas, kas saistītas ar klimatu, enerģiju, pārtikas ražošanu un bioloģisko daudzveidību. Lai to panāktu, ir finansiāli jāatbalsta tehniskas iniciatīvas un inovatīvi pasākumi ar uzņēmējdarbības vai kooperatīvu raksturu, un tā mērķis ir paātrināt pārejas procesu;
49. norāda, ka tiešajiem maksājumiem un platībmaksājumiem paredzētie līdzekļi jākoncentrē galvenokārt uz mazajām un ģimenes saimniecībām, vienlaikus prioritāri paredzot finanšu risinājumus lielām saimniecībām, kurām ir ierobežots atbalsta maksimālais apjoms;
50. aicina Eiropas Komisiju precīzāk novērtēt pašreizējās KLP rezultātus pēc tā, kā tiek piemēroti mērķi, kas tai ir noteikti Eiropas līgumos saistībā ar ienākumiem lauksaimniecības jomā un tirgu stabilizēšanu;
51. iesaka cīnīties pret lauksaimniecības produktu cenu svārstīgumu, ar tirgus palīdzību nodrošināt lauksaimniekiem ienākumu perspektīvas, un uzlabot taisnīgumu pārtikas nozarēs ⁽³⁾;
52. aicina saglabāt Līguma par Eiropas Savienības darbību 349. pantā paredzētos īpašos pasākumus tālāko reģionu lauksaimniecībai, izmantojot POSEI programmu, kā tas norādīts Eiropas Komisijas 2016. gada 15. decembra ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei, COM(2016) 797;

⁽³⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Lauksaimniecības produktu cenu svārstīguma regulēšana" (OV C 185 9.6.2017., 36. lpp.).

53. prasa palielināt atbalstu vīnkopībai, olīvu audzēšanai un lopkopībai stāvās nogāzēs vai kalnos un mazāk labvēlīgos apvidos ar vāju ienesīgumu, kā arī tālākajos reģionos, un aicina arī palielināt atbalstu tādiem lauku saimniecību pārvaldības modeļiem, kas veicina bioloģiskās daudzveidības palielināšanu kalnu plāvās un ganībās;

54. aicina ES kā galveno pārtikas produktu importētāju un eksportētāju pasaulē izmantot visu savu ietekmi, lai mainītu ieviestos (1994., PTO) starptautiskās lauksaimniecības produktu tirdzniecības noteikumus un veidotu taisnīgākas un solidārākas tirdzniecības attiecības; norāda, ka cenu svārstīgums apgrūtina Eiropas lauksaimniecību, un pastāvīgi mudina Eiropas Komisiju apsvērt pasākumus, kas būtu vērsti uz tā riska mazināšanu, ko rada aizvien pieaugošā neaizsargātība pasaules tirgū;

55. uzskata, ka, piemērojot lauku saimniecību ienākumiem tādu pieeju, kas lielākā mērā balstīta uz tirgu, nevis subsīdijām, būs iespējams stiprināt lauksaimnieka profesijas ekonomisko atzīšanu un līdz ar to arī tās pievilcīgumu; šajā nolūkā iesaka ES regulēt savus lauksaimniecības tirgus, lai novērstu produkcijas trūkumu vai pārpalikumu un stabilizētu lauksaimniecības cenas pieņemamā līmenī;

56. ierosina izveidot gada piesardzības uzkrājumus, kas tiktu pārcelti no gada uz gadu, ja netiktu pilnībā iztērēti ⁽⁴⁾;

57. aicina Eiropas Savienību garantēt vienlīdzīgu konkurences apstākļus divpusējos tirdzniecības nolīgumos un partnerībās ar trešām valstīm; šajā saistībā uzskata, ka pienākums vairs neeksportēt lauksaimniecības un pārtikas produktus par cenām, kas pateicoties piešķirtajam publiskajam atbalstam ir zemākas par ražošanas cenām Eiropā, ir saistīts ar tiesībām aizsargāt Eiropas produkciju pret importu par pārāk zemām cenām, kas grauj tās ražotspēju vai neatbilst ES ražošanas standartiem;

58. atbalsta īsu vietējo un reģionālo piegādes ķēžu nozīmi gan tāpēc, ka tās ir ilgtspējīgākas no vides viedokļa, jo transportlīdzekļu radītais piesārņojums ir mazāks, gan tāpēc, ka tās veicina tādu lauksaimniecību, kas izceļ tipisku kvalitāti, tradīciju un ekonomikas un kultūras mantojumu;

59. aicina Eiropas Savienību pārskatīt lauksaimniecības sadaļas divpusējos “brīvās” tirdzniecības vai ekonomisko “partnerattiecību” nolīgumos ar trešām valstīm. Šiem nolīgumiem būtu jānodrošina atbilstoši līdzekļi un priekšroka būtu dodama nodarbinātības ziņā intensīvām ģimenes lauku saimniecībām, kas būtu galvenokārt orientētas uz vietējo un reģionālo tirgu, kā arī uz īsām piegādes ķēdēm; aicina Eiropas Savienību tirdzniecības nolīgumos pienācīgi ņemt vērā ES lauksaimniecības nozares intereses, lai samazinātu risku Eiropas ražošanai, izveidojot tādu sensitīvu produktu sarakstu, kuri var neizturēt pārmērīgu spiedienu; prasa šādiem produktiem, kas var būt jutīgi pret liberalizāciju, tirdzniecības nolīgumos nodrošināt īpašu un diferencētu attieksmi;

60. iesaka pārskatīt Eiropas konkurences tiesības tā, lai visi kādas nozares dalībnieki, tostarp patērētāji un publiskās pārvaldes iestādes, varētu lemt par pievienotās vērtības un peļņas taisnīgu sadalījumu visā vērtības ķēdē un lai ļautu lauksaimniekiem panākt taisnīgāku pozīciju pārtikas ķēdē un nostiprināt savu stāvokli tirgū;

61. aicina pārskatīt Eiropas tiesības par publiskā iepirkuma līgumu piešķiršanu sabiedriskās ēdināšanas jomā, kas ietver klauzulu par to, ka pārtikas produkti jāpiegādā no tuvākās apkārtnes un aicina vietējās un reģionālās pašvaldības aktīvāk apmainīties ar labas prakses piemēriem ar mērķi priekšroku dot vietējai pārtikai un vietējam tirgum, kas veicina bioloģisko lauksaimniecību un nerūpniecisku pārstrādi, kura rada darbvietas laukos;

62. aicina no Eiropas un EIB budžeta finansēto pētniecību lauksaimniecības un lauku jautājumu jomā īpaši vērst uz:

- a) ražošanas procesu un lauku saimniecību ilgstošu efektivitāti;
- b) kvalitatīvas ražošanas veidiem, kas ir saudzīgi pret vidi; agroekoloģiju;
- c) degradētas augsnes auglīguma un bioloģiskās daudzveidības atjaunošanu;
- d) lauku teritoriju sociālo inovāciju: no vietējiem sabiedriskajiem pakalpojumiem līdz lauksaimnieciskās ražošanas veidiem, nerūpnieciskai pārstrādei un lauksaimniecības produktu vietējai izplatīšanai;
- e) tehnoloģisko inovāciju, kas stiprina lauku saimniecību autonomiju un noturību;

⁽⁴⁾ RK atzinums (OV C 185 9.6.2017., 36. lpp.).

- f) mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu;
- g) tādiem lauksaimniecības paņēmieniem, kas vērsti pret globālo sasilšanu;
- h) dzīvnieku labturību un ilgtspējīgiem risinājumiem attiecībā uz augu un dzīvnieku slimībām;
- i) tehnoloģiju pielietojumu attiecībā uz pārbaudēm uz vietas, lai vienkāršotu metodoloģiju un palielinātu tās efektivitāti;

63. iesaka no tiešajiem maksājumiem par hektāru pāriet uz tiešajiem maksājumiem par hektāru ar maksimālo robežvērtību un modulāciju aktīvajiem lauksaimniekiem, ar ko apzīmē lauksaimniekus, kuri aktīvi nodarbojas ar lauksaimniecību, ar mērķi:

- a) saglabāt un attīstīt lauksaimniecību nelabvēlīgās agroklimatiskās teritorijās, īpaši kalnu teritorijās, kurās ražošanas izmaksas ir augstākas, vai nelabvēlīgā ģeogrāfiskā stāvoklī esošās teritorijās, piemēram, tālākajos reģionos;
- b) atbalstīt mazās ģimenes saimniecības, kuru produkcijas līmenis ir pārāk zems, lai gūtu pietiekamus ienākumus no lauksaimniecības, bet kuras ir svarīgas no lauku teritoriju dinamikas atjaunošanas viedokļa, uzsverot, ka lielāks atbalsts par pirmajiem hektāriem ir ārkārtīgi svarīgs mazajām saimniecībām, jo īpaši kalnu apvidos;
- c) atbalstīt jaunu lauksaimnieku ienākšanu;
- d) visos reģionos atbalstīt pakāpenisku pāreju uz tādiem ražošanas veidiem, kas būtu noturīgāki, autonomāki, izejvielu ziņā taupīgāki, bez ķīmiskiem pesticīdiem, veselībai nekaitīgi, globālo sasilšanu mazinoši, bioloģisko daudzveidību veicinoši, ūdens kvalitāti uzlabojoši un atbilstoši dzīvnieku labturības prasībām;
- e) stiprināt bioloģiskās lauksaimniecības attīstību;
- f) stiprināt lauksaimniecību teritorijās ar augstu vides vērtību;
- g) atbalstīt vietējo šķirņu un sugu izmantojumu, lai atbalstītu specifiskus amatniecības pārtikas produktus ar augstu pievienoto vērtību;
- h) atbalstīt reģioniem specifiskās nozares ar augstu pievienoto vērtību;

64. saistībā ar zaļināšanu iesaka pakāpeniski stiprināt videi un klimatam labvēlīgu praksi, un šajā nolūkā:

- a) paredzēt obligātu augseku, kas attiektos arī uz pākšaugiem. Tā mērķis ir mazināt Eiropas lopkopības atkarību no augu valsts proteīnu importa un ierobežot ar slāpekli bagātināta mēslojuma izmantošanu, jo tā ražošana ir izteikti energoietilpīga un rada daudz siltumnīcefekta gāzu emisiju;
- b) saglabāt ilggadīgo zālāju uzaršanas aizliegumu, lai veicinātu oglekļa dioksīda piesaisti augsnē un bioloģisko daudzveidību;
- c) saglabāt ekoloģiski nozīmīgas zonas bez sējumiem un fitosanitāro produktu izmantošanas ar mērķi novērst bioloģiskās daudzveidības mazināšanos, taču atļaujot ierobežotas ekstensīvas ganības, kuras veicina augsnes bagātināšanos un dod labumu lopkopjiem;
- d) nodrošināt konkrētu, ar klimata pārmaiņām saistīta riska novēršanas instrumentu;
- e) ieviest kompensējošu atbalstu, kas būtu viegli pieejams un veicinātu papildu saistību uzņemšanos *Natura 2000* teritorijās, ja minētās saistības attiecas uz bioloģisko daudzveidību, kā arī teritorijās ar augstu dabas vērtību un teritorijās, uz kurām attiecas lielo plēsēju aizsardzība;
- f) kā arī citu zaļināšanas pasākumu pieejamību reģionālajā līmenī;

65. lai nodrošinātu lauksaimniecībā nodarbināto personu tiesības, iesaka turpmāk samazināt tiešos maksājumus lauku saimniecībai, kura nav ievērojusi attiecīgajā dalībvalstī spēkā esošās sociālās normas;

66. aicina nostiprināt KLP otro pīlāru un palielināt lauku attīstībai paredzēto budžetu; aicina arī nodrošināt lielāku subsidiaritāti, lai dalībvalstis varētu pārvietot līdzekļus no pirmā pīlāra uz otro;

67. Norāda uz būtisko ieguldījumu KLP mērķu īstenošanā vietējā un reģionālajā līmenī ar tā dēvēto “sabiedrības virzītas vietējās attīstības” (CLLD) pieeju un pieeju *Leader*, un tādēļ iesaka valstu un reģionālajās KLP īstenošanas programmās piešķirt šim mērķim līdz pat 20 % no otrā pīlāra īstenošanai paredzētajiem līdzekļiem;

68. atkārtoti norāda, ka jāpiešķir dalībvalstīm un reģioniem lielākas pilnvaras reglamentēt lauksaimniecības zemes izmantošanu un šajā jomā noteikt ierobežojumus, īpaši tāpēc, lai novērstu Eiropas zemes piesavināšanos un īpašumtiesību koncentrāciju, kas ierobežo jauno lauksaimnieku iespējas nodibināt saimniecības⁽⁵⁾;

69. lai lauku teritorijās nodrošinātu saskaņotu un integrētu attīstību, tostarp vietējās infrastruktūras izveidi, neatlaidīgi aicina pietiekamus līdzekļus to attīstībai paredzēt, stiprinot Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA), kā arī atbalstot MVU, ciematu atjaunošanu un plašāku ekonomikas dažādošanu;

70. iesaka Savienībai īpašu uzmanību vērst uz tālākajiem reģioniem, kuru lauksaimniecības nozare ir izšķiroši svarīga darbvietu un labklājības veidošanai. Ne mazāk nozīmīga tā ir arī lauksaimniecības pārtikas ražošanas nozares, pētniecības un inovācijas attīstībai, kvalitatīvu labiekārtotu teritoriju saglabāšanai un atbalstam, kā arī klimata pārmaiņu apkarošanai;

71. ierosina otrā pīlāra līdzekļus prioritāri vērst uz:

- a) lauksaimnieku un patērētāju tuvināšanu, izmantojot īsās piegādes ķēdes;
- b) atbalstu lauksaimniekiem, kuru ražošanas paņēmieni atbilst par vides standartiem augstākiem kritērijiem, nodrošinot lauksaimniecību ar augstu ekoloģisko vērtību;
- c) atbalstu tādas vidi saudzējošas prakses attīstīšanai, kas ļauj saglabāt ekosistēmas ar augstu ekoloģisko vērtību un veicina zemes apmežošanu nolūkā veidot CO₂ piesaistītājsistēmas;
- d) atbalstu inovācijas un pētniecības veicināšanai ar mērķi izstrādāt ilgtspējīgākas ražošanas un pārstrādes metodes;
- e) lauksaimnieku pielāgošanos tirgiem (piem., informācijas pakalpojumi, konsultācijas, saimniecību vadības pakalpojumi, apmācība utt.);
- f) atbalstu to lauksaimniecības produktu pārstrādes nozarēm, kuru attīstība ir sasaistīta ar ražošanas nozarēm un kurās tiek ievēroti vides aizsardzības, patērētāju veselības un pievienotās vērtības taisnīgas sadales principi;
- g) iniciatīvas, ar kurām veicināt lauksaimnieku kooperatīvu vai ražotāju organizāciju izveidi;
- h) konsultācijas par risku pārvaldību ar mērķi novērst neparedzētus klimatiskos un sanitāros apstākļus;
- i) ilgtspējīgas investīcijas, lai ģimenes saimniecību piedāvājumu pielāgotu patērētāju pieprasījumam;
- j) atbalstu nozares attīstībai ar oficiālu kvalitātes zīmi;
- k) nerūpniecisku vietējo lauksaimniecības produktu pārstrādi;
- l) sabiedrisko ēdināšanu, kurā tiek izmantoti bioloģiskie un vietējie produkti;

72. ierosina pāriet no “kontaktpunkta” pieejas uz “līguma” pieeju ar konkrētiem uzņēmumu veidiem, ķēdēm un apgabaliem. Balstoties uz dažiem mērķiem (kvalitāte, produktivitāte, ilgtspēja), ierosina atbalstīt tādas inovācijas projektus, kas veidoti ar šādu ideju un kuriem ir potenciāls pozitīvi ietekmēt nodarbinātību;

ES fondu sinerģija lauku attīstības veicināšanai

73. ierosina pastiprināt ES finansiālo atbalstu lauku attīstībai – tas ir būtiski samazināts salīdzinājumā ar iepriekšējo plānošanas periodu –, saglabājot pietiekamu pirmajam pīlāram pieejamo līdzekļu apmēru;

⁽⁵⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Atbalsts jaunajiem Eiropas lauksaimniekiem” (OV C 207 30.6.2017., 57. lpp.).

74. ierosina nodrošināt būtisku un spēcīgu atbalstu ilgtspējīgiem ieguldījumiem ģimenes lauku saimniecību saglabāšanā, jo īpaši tādās jomās kā ražošana, izplatīšana un daudzveidības palielināšana;

75. iesaka pieņemt laukiem paredzētu stratēģiju, kuras mērķis būtu panākt, lai visas Eiropas politikas jomas vairāk veicinātu inovāciju un sadarbību lauku teritoriju attīstībā atbilstoši teritoriālās kohēzijas mērķiem⁽⁶⁾;

76. ierosina vienkāršot dažādu ar lauksaimniecību nesaistītas lauku attīstības finansēšanai paredzētu fondu integrāciju ar mērķi atbalstīt:

- a) vietēja līmeņa iniciatīvas nodarbinātības attīstīšanai laukos;
- b) profesionālo sagatavošanu darbam lauku teritorijās;
- c) tehnisko un sociālo inovāciju pēccoglekļa, digitālas, aprites un draudzīgas ekonomikas labā;
- d) meža teritoriju izmantošanu ekonomiskā, ekoloģiskā un izklaides nolūkā;
- e) lauksaimniecības nozares un aizsargājamo teritoriju apsaimniekotāju partnerattiecību un alianšu veicināšanu;
- f) plaisas novēršanu, kas izolē laukus digitālā pieslēguma ziņā;
- g) vietējo publisko pakalpojumu uzturēšanu un attīstīšanu;
- h) pievilcīgu ainavu un ciematu uzturēšanu un attīstīšanu;
- i) lauku tūrismu;
- j) maza mēroga atjaunojamās enerģijas vietējo avotu attīstīšanu;
- k) mazapjoma vietējiem publiskajiem ieguldījumiem, kuru mērķis ir uzlabot lauku iedzīvotāju dzīves kvalitāti un uzņēmumu dzīvotspēju vismaz reģionos, kuri ievērojami atpaliek no dalībvalstu vidējā rādītāja;

77. aicina arī plašāk izmantot lauksaimniecības un meža teritorijas, tostarp piepilsētu teritoriju potenciālu saimnieciskiem, ekoloģiskiem, klimata, enerģētikas un atpūtas mērķiem, piemēram, vietējai pārtikas un enerģijas ražošanai un lauku tūrismam. Tāpēc KLP nevajadzētu būt orientētai tikai uz lauksaimniekiem. LEADER iniciatīvas šobrīd paver lauku un piepilsētas dalībnieku sadarbības iespējas, un tās šīm iniciatīvām jānodrošina arī turpmāk;

78. aicina rūpīgi novērtēt struktūrfondus ar mērķi atbalstīt lauku teritoriju attīstību un veicināt uz to stiprināšanu vērstas visaptverošas stratēģijas, šajā nolūkā uzlabojot savienojamību transporta un digitālās platjoslas ziņā, un vienlaikus aizsargāt vidi, īstenojot "lauku testu" (*rural proofing*) mehānismu, kas ieteikts Korkas 2.0 deklarācijā⁽⁷⁾;

79. uzsver, ka līdzsvarotas teritoriālās attīstības koncepcijā ir jāparedz atbilstošs atbalsts lauku teritorijām, piepilsētas teritorijām iekšzemē un mazāk labvēlīgiem apgabaliem (piemēram, kalnu reģioniem, pierobežas teritorijām vai citiem apgabaliem ar nelabvēlīgiem dabas vai demogrāfiskiem apstākļiem), lai nodrošinātu nepieciešamos ieguldījumus izaugsmes, nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un vides ilgtspējas jomā;

80. aicina uzlabot pilsētu un lauku teritoriju attiecības, kurās būtu pilnībā iesaistītas mazākās pilsētas un lauku pašvaldības tā, lai ES politikas pasākumi neveicinātu konkurences attiecības starp pilsētu, piekrastes un lauku dimensiju;

81. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas iniciatīvu "viedo ciematu" atbalstam un Eiropas Parlamenta ieguldījumu procesa veiksmīgā īstenošanā un ierosina šo jēdzienu paplašināt, ietverot tajā jēdzienu "viedās lauku teritorijas"; aicina pēc iespējas plašāk iesaistīt Komiteju diskusijā par vietējā un reģionālā rīcības satvara izveidošanu saistībā ar šo iniciatīvu;

⁽⁶⁾ Reģionu komitejas atzinums par tematu "Inovācija un lauku ekonomikas modernizācija" (OV C 120, 05.04.2016., 10. lpp.).

⁽⁷⁾ Korkas deklarācija 2.0 "Labāka dzīve lauku teritorijās", Eiropas Komisija, 2016. gada septembris.

82. uzstāj uz nepieciešamību turpināt struktūrfondu noteikumu saskaņošanu, izmantojot vienotu stratēģisko satvaru, ar mērķi vienkāršot lauku attīstības plānošanu un pārvaldību un veicināt integrētas un vietējiem apstākļiem pielāgotas pieejas⁽⁸⁾;
83. lai vienkāršotu to projektu pārvaldību, kurus finansē no vairākiem fondiem, ierosina aizvien plašāk izmantot pieeju, kas paredz izraudzīties galveno fondu;
84. ierosina uzsākt debates par tādu dažādu fondu tuvināšanu, kuriem ir saistība ar nelauksaimniecisku reģionālo attīstību.

Briselē, 2017. gada 12. jūlijā

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*

Markku MARKKULA

⁽⁸⁾ OV C 120, 5.4.2016., 10. lpp.